

सूर्योदय नगरपालिकाको खानेपानी संरक्षण तथा वितरण निर्देशिव
२०७५

फिक्कल, इलाम

सूर्योदय नगरपालिकाको कार्यालय
फिक्कल, इलाम

सूर्योदय नगरपालिकाको खानेपानी संरक्षण तथा वितरण निर्देशिका २०७५
विषयसूची

प्रस्तावना.....	६
परिच्छेद-१.....	६
प्रारम्भिक.....	६
१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:	६
२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा	६
परिच्छेद-२	७
पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था.....	७
३. पानीको मुहान विक्री गर्न नपाइने.....	७
४. पानीको मुहान मास्न वा नष्ट गर्न वा प्रदुषित गर्न नपाइने व्यवस्था.....	८
५. पानीको मुहान संरक्षण व्यवस्था:.....	८
६. खानेपानीको सर्वेक्षण इजाजत व्यवस्था:.....	८
७. उपभोक्ता संस्थाको गठन सम्बन्धी व्यवस्था:.....	९
८. उपभोक्ता संस्थाको विधान व्यवस्था.....	९
९. खाने पानी उपभोक्ता संस्था सूचीकरण तथा दर्ता गर्नेव्यवस्था:.....	९
१०. मुहान सर्वेक्षण तथा इजाजत दिने व्यवस्था.....	१०
११. खानेपानी स्रोत अध्ययन तथा सर्वेक्षणसमिति व्यवस्था.....	१०
१२. खानेपानी स्रोत अध्ययन, सर्वेक्षणसमितिको काम कर्तव्य अधिकार	११
१३. नगरपालिकाले विकास गर्ने खानेपानी योजना व्यवस्था:.....	११
१४. खानेपानी विकासको परियोजना हस्तान्तरण व्यवस्था	१२
१५. खानेपानीको परियोजनाको लागि करार गर्न सक्ने	१२

१६. दोहोरो उपभोक्ता संस्था दर्ता नगरिने.....	१२
१७. पानीको स्रोतमा उपभोक्ता संस्थाको अधिकार कायम रहन	१२
परिच्छेद-३.....	१२
अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था	१२
१८. स्रोत उपयोग अनुमतिपत्रको लागि दरखास्त दिनु पर्ने	१२
१९. सार्वजनिक रुपमा सूचना प्रकाशन गर्ने	१३
२० स्रोत उपभोग गर्न अनुमतिपत्र दिनु पर्ने	१३
२१. दोहोरो अनुमतिपत्र नदिइने	१३
२२. काम शुरु गर्नु पर्ने	१३
२३. समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने व्यवस्था:	१३
२४. सूचीकृत प्रमाण पत्र तथा दर्ता नवीकरण व्यवस्था:	१४
२५. अनुमतिपत्रको बिक्री वा हस्तान्तरण	१४
२६. अनुमतिपत्रमा संशोधन गर्नु परेमा:.....	१४
२७. स्रोत उपयोग गरे बापत बुझाउनु पर्ने शुल्क:.....	१४
परिच्छेद-४	१४
स्रोत उपयोगको विवाद समाधान	१४
२८. स्रोत उपयोग विवाद निरुपण उजूरी सम्बन्धी व्यवस्था:.....	१४
परिच्छेद-५	१५
संरचनाको सुरक्षा र मर्मत संभार.....	१५
२९. गुणस्तर कायम राख्नु पर्ने.....	१५
३०. स्रोतलाई प्रदूषित बनाउन नहुने	१५
३१. वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पार्न नहुने	१५
३२. चक्रकोष व्यवस्था.....	१५

३३. परियोजनाको मर्मत	१६
परिच्छेद-६.....	१६
सेवाउपयोग सम्बन्धी व्यवस्था	१६
३४. सेवा उपयोग गर्न प्राथमिकता दिने:.....	१६
३५. उपभोक्ता हुनको लागि दरखास्त दिनु पर्ने.....	१७
३६. शर्तहरु तोक्ने	१७
३७. सेवा कटौती गर्न सक्ने	१७
३८. सेवा बन्द गर्न सक्ने	१७
३९. सूचना दिनु पर्ने	१८
४०. उपभोक्ताको कर्तव्य	१८
४१. उपभोक्ताले गर्न नहुने कार्य	१८
परिच्छेद-६.....	१८
सेवाशुल्क सम्बन्धी व्यवस्था	१८
४२. सेवा शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा	१८
४३. नगद, जिन्सी वा जनश्रमबाट सेवा शुल्क उठाउन सक्ने.....	१९
४४. सेवा शुल्क बुझाउने व्यवस्था	१९
४५. विलम्ब शुल्क.....	१९
४६. खानेपानीको परिमाण नाप गर्ने इकाइ.....	१९
४७. जल उपयोग मापक यन्त्र जडान गर्ने.....	१९
४८. क्षतिपूर्ति निर्धारण समिति.....	१९
४९. अरुको घर जग्गाको उपयोग वा प्राप्तिको लागि दरखास्त दिने	२०
५०. विशेष गरी प्रयोग गरिएको घर जग्गाको क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था:.....	२०
परिच्छेद-८	२०

विविध	२०
५१. निरीक्षक :.....	२१
५२. उजूरी दिन सक्ने :.....	२१
५३. निर्देशिकामा हेरफेर	२१
५४. ऐन नियम बनाई लागु गर्न सक्ने	२१
५५ . वाधा अडकाउ फुकाउनेअधिकार	२१
५६. बचाउ	२१
अनुसूची-१	२२
उपभोक्ता संस्था दर्ता तथा सूचीकरणको लागि दिइने दरखास्तको नमूना	२२
अनुसूची-२	२३
उपभोक्ता संस्थाको दर्ता प्रमाणपत्र	२३
अनुसूची-३	२४
उपभोक्ता संस्थालाई पानीको स्रोत सर्वेक्षण गर्न दिने प्रस्तावमा उल्लेख हुनु पर्ने आधाभूत तथ्यहरु.....	२४
अनुसूची-४	२५
स्रोत सर्वेक्षण गर्ने इजाजत	२५
अनुसूची-५	२६
निर्माण सम्पन्न भई स्रोत उपभोग तथा योजना संचालनको लागि नमूना पत्र	२६
अनुसूची-६	२७
अनुसूची-७	२८

सूर्योदय नगरपालिकाको खानेपानी संरक्षण तथा वितरण निर्देशिका २०७५

प्रस्तावना : नेपाल को संविधान २०७२ को अनुसूची ८ को क.सं १९ र स्थानीय सरकार सन्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ को २ को ध(१) र ४(ग) अनुसार खाने पानीको संरक्षण, संस्वर्द्धन र व्यवस्थापन गर्दै वितरण प्रणालीलाई मापदण्ड बनाई सहज, सरल, पारदर्शी र न्याय पूर्ण बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,सूर्योदय नगरपालिका कार्यपालिकाको मिति २०७५।११।.....को बैठकले निर्णय गरी यो“सूर्योदय नगर पालिकाको खानेपानी संरक्षण तथा वितरण निर्देशिका २०७५” निर्देशिका जारी गरिएको छ ।

परिच्छेद-१ प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यी नियमहरूको नाम “सूर्योदय नगर पालिकाको खाने पानी संरक्षण र वितरण निर्देशिका २०७५” रहेको छ।

(२) यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

- (क) “खानेपानी” भन्नाले घरेलु तथा औद्योगिक उपयोगको लागि आपूर्ति गरिने पानी सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “स्रोत” भन्नाले भू-सतह वा भूमिगत रुपमा रहेको खानेपानीको स्रोत सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “संरचना” भन्नाले स्रोतबाट खानेपानी जम्मा गर्न, नियन्त्रण गर्न, शुद्धीकरण गर्न वा वितरण गर्न बनाइएको जलाशय र सो जलाशयले चर्चेको क्षेत्र सम्झनु पर्छ र सो शब्दले त्यस्तै उद्देश्यले बनाइएको पानी ट्याङ्की, पाइप लाइन, निकास, धारा वा त्यस्तै प्रकारका अन्य संरचनालाई समेत जनाउँछ ।
- (घ) “सर्वेक्षण” भन्नाले संरचनाको निर्माण, संरचना निर्माण गर्दा पर्ने वातावरणीय असर, स्रोतबाट उपयोग तथा वितरण गर्न सकिने खानेपानीको परिमाण, खानेपानीबाट लाभान्वित हुनेहरूको संख्या लगायत आर्थिक तथा प्राविधिक तथ्य तथ्याङ्कहरू समेतको विश्लेषण गरी विस्तृत रुपबाट तयार गरिएको अन्वेषण संभाव्यता अध्ययन र तत् सम्बन्धी विस्तृत इन्जिनियरिङ डिजाइन समेतको कार्य सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “परियोजना” भन्नाले व्यक्ति, संगठित संस्था वा नगर पालिकाले सञ्चालन गर्ने खानेपानी परियोजना सम्झनु पर्छ र सो शब्दले यो निर्देशिकाको बुदा नं ६ बमोजिम उपभोक्ता संस्थालाई हस्तान्तरण गरेको परियोजना वा उपभोक्ता संस्था आफैले विकास गरी सञ्चालन गरेको परियोजना समेतलाई जनाउँछ ।
- (च) “उपभोक्ता समिति” भन्नाले नगरपालिका क्षेत्र भित्र नगरपालिकाले विकास गर्ने खानेपानी योजना कार्यान्वयन गर्न गठित उपभोक्ताहरूको समिति भन्ने सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “पानी आपूर्ति कर्ता” भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम उपभोक्तालाई खानेपानी आपूर्ति गर्ने उपभोक्ता संस्था वा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

- (ज) “सेवा” भन्नाले पानी आपूर्तिकर्ताले उपभोक्तालाई उपलब्ध गराएको खानेपानी सेवा सम्भन्नु पर्छ।
- (झ) “उपभोक्ता” भन्नाले पानी आपूर्तिकर्ताले उपलब्ध गराएको सेवा उपभोग गर्ने व्यक्ति वा निकाय सम्भन्नु पर्छ।
- (ञ) “सामान्य मर्मत” भन्नाले संरचनाबाट हुने खानेपानीको चुहावट रोकथाम गर्ने, जमिनमा गाडिएका पाइपहरु सतहमा देखिएमा पुर्ने, संरचनाको सरसफाई गर्ने, इन्टेक, जलाशय, च्याम्बर, धारा आदि बिग्रिएमा जिर्णोद्वार गर्ने तथा धाराको टुटी, भल्भ आदि फेर्ने कार्य सम्भन्नु पर्छ।
- (ट) “ठूलो मर्मत” भन्नाले दैवी प्रकोपबाट संरचना भत्कई वा अन्य कुनै किसिमले आकस्मिक रुपमा क्षति भएमा गरिनु पर्ने सामान्य मर्मत बाहेकका अन्य मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्य सम्भन्नु पर्छ।
- (ठ) “सेवा शुल्क” भन्नाले सेवा उपभोग गरे वापत उपभोक्ताले पानी आपूर्तिकर्ता (उपभोक्ता संस्थालाई) लाई बुझाउनु पर्ने सेवा शुल्क सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले विलम्ब शुल्क समेतलाई जनाउँछ।
- (ड) “संगठित संस्था” भन्नाले नेपाल सरकारको विभिन्न निकायमा दर्ताभएका व्यावसायिक फर्म, कम्पनी लाई बुझाउँछ यो शब्दले राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थालाई समेत सम्भन्नु पर्छ।
- (ढ) “प्रमुख” भन्नाले सूर्योदय नगर कार्यपालिकाको प्रमुखलाई जनाउँछ।
- (ण) “उप प्रमुख” भन्नाले सूर्योदय नगरपालिकाको उप प्रमुखलाई सम्भन्नु पर्छ।
- (त) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय प्रमुखको रुपमा कार्य गर्न तोकिएको कर्मचारीलाई सम्भन्नु पर्छ।
- (ण) “स्थलगत सर्वेक्षण” भन्नाले नगरपालिकाद्वारा गठित खटाएको कुनै कर्मचारीले स्थलगत रूपमा छलफल समेत गरी सूचना संकलन गर्ने कार्यलाई सम्भन्नु पर्छ।

परिच्छेद-२

पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

३. पानीको मुहान विक्री गर्न नपाइने :

- (१) नगर क्षेत्रमा रहेको खोल्सा, पोखरी, सिमसार स्थानहरुमा कुनै स्थानमा रहेको कुनै पनि पानीको मुहान व्यक्तिको निजीजग्गा भित्र परेता पनि नगरपालिकाको स्वीकृति विना मुहान वेच विखन गर्न पाइने छैन।
- (२) कसैको निजी स्वामित्व भएको जग्गामा रहेको पानीको मुहानबाट परा पूर्व देखी कुनै पनि व्यक्ति तथा टोल छिमेकीले लगेको खानेपानी लैजान वा प्रयोग गर्नबाट कसैले रोकन वा बाधा पुऱ्याउन पाइने छैन। सबैले बाँडेर पानी उपभोग गर्नु पर्दछ। कसैलाई पनि खाने पानी थाप्न वा लिनलाई बञ्चित गर्न पाइने छैन।
- (३) बुदा नं(१) को प्रावधानलेकुनै व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको पानीको मुहान रहेको जग्गा जमीन वेच विखन गर्नबाट रोक लगाइने छैन तर पछि जग्गा खरिद गरी आउने व्यक्ति तथा संस्थाले समेत अधिल्लो जग्गा धनी रहदै उक्त जग्गाको मुहानबाट खानेपानीको रुपमा उपभोग गरीरहेको उपभोक्तालाई खानेपानी लैजानबाट बञ्चित गर्न पाउने छैन।

तर उक्त जग्गाको मुहानबाट कुनै पहिलो जग्गा धनीसँग कुनै सम्झौता नगरी पानी तानेर अन्य व्यवसायिक प्रयोगमा ल्याएको भए निजलाई रोकी आफैँ प्रयोग गर्न वा अन्य खानेपानी अभाव भएको व्यक्तिलाई उक्त मुहानबाट पानी लैजान दिन सक्ने छ ।

४. पानीको मुहान मास्न वा नष्ट गर्न वा प्रदुषित गर्न नपाइने व्यवस्था

- (१) यस नगर क्षेत्र भित्र रहेको पानीको मुहान मास्न, क्षति पुऱ्याउन वा असरपुग्ने देहायको कुनै पनि कार्य गरे गैर कानुनि हुने छ ।
- (क) कसैले पनि कुनै पनि व्यक्तिको निजी तथा सार्वजनिक जग्गामा रहेको पानीको मुहान मास्ने नष्ट गर्ने, थुन्ने, भत्काउने कार्य गरेमा,
- (ग) भौतिक संरचनाहरु जस्तै बाटो, खेल मैदान, भवन लगायत निर्माण गर्दा मुहान देखि एक सय पचास मिटर तल माथि डोजर, स्काईभेटर ब्रेकर र लोडर जस्ता मेसिन प्रयोग गरेमा
- (घ) पानीको मुहान देखि तीस मिटर वरीपरीको रुख विरुवा, ढाल फाँड गरे वा नष्ट गरे वा काटेमा
- (ङ) पानीको मुहान २०० मिटर वरिपरि विषाधी प्रयोग गर्न वा छर्केमा
- (च) पानीको मुहानमा मानव स्वास्थ्यलाई असर पुग्ने प्रकारको विषाधी प्रयोग गरी मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पुऱ्याएमा वा पानीको मुहान ढल हालेमा,
- (छ) पानीको मुहान आसपासमा मुहान सुख्खा गराउने किसीमको रुख विरुवाहरु जस्तै सल्ला,धुप्पी लगायतको विरुवा रोप्ने कार्य गरेमा
- (ज) पानीको मुहानमा दिसा पिसाब गरेमा वा पशु, परिचरण गरेमा

५. पानीको मुहान संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) पानीको मुहान संरक्षण र प्रवृद्धन, व्यवस्थापन गर्नु सबै नगरवासीहरु, संघ संस्थाको कर्तव्य हुने छ । पानीको मुहान संरक्षण गर्न नगरपालिकाले आवश्यक कार्य गर्न सक्ने छ रटोल विकास संस्था, उपभोक्ता समिति तथा स्थानीय संघ संस्थाले मुहान संरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्न नगरपालिका वडा कार्यालयसँग समन्वय गर्नु पर्ने छ ।
  - (क) पानीको मुहान संरक्षणको लागि पर्खाल लगाउने, छेक बार गर्ने
  - (ख) टयाडकी, पोखरी तथा वातावणिय प्रभाव मुल्याङ्कन गरी ड्याम्प, निर्माण गर्ने
  - (ग) पानीको मुहानको कम्तीमा एक सय मिटर वरिपरि पानी प्रदायक रुख विरुवा रोप्ने
- तर मुहान व्यक्ति तथा संस्थाको निजी जग्गामा भएमा निजको स्वीकृति र सहभागिता मात्र विरुवा रोप्न पाइने छ

६. खानेपानीको सर्वेक्षण इजाजत व्यवस्था:

- (१) नगर क्षेत्र भित्रका खानेपानीको समस्यासामुहिक रूपमा समाधान गर्न, कुनै व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले नगरक्षेत्रमा पानीको स्रोत (मुहान) पहिचान गरी योजना संचालनको लागि सर्वेक्षण गर्न चाहेमा नगरपालिकामा रु.५०० आवेदन दस्तुर सहित अनुसूची ४ बमोजिमको आवेदन गरी आनिवार्य इजाजत लिनु पर्ने छ ।
- (२) बुदा नं १ बमोजिम स्रोत सर्वेक्षण इजाजत पाएका व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले नगरपालिकासँगको प्रत्यक्ष समन्वय गरी परियोजना विकास गर्नु पर्ने छ ।
- (३) बुदा नं १ परियोजना सम्पन्न गरी उपभोक्ताहरुकोसंस्था गठन गरी हस्तान्तरण गर्न चाहेमा निर्देशिकाले तोकिए बमोजिम विधान तर्जुमा गरी उपभोक्ता संस्था नगरपालिकामा दर्ता गरी संचालन गर्न सक्नेछन् ।

(४) व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले बुदा नं १ बमोजिम खानेपानी परियोजना विकास गरी व्यावसायिक रूपमा संचालन गर्न चाहेमा निर्देशिकाले तोकिए बमोजिम शर्त परिधि भित्र रहेर संचालन गर्न सक्ने छन् ।

७. उपभोक्ता संस्थाको गठन सम्बन्धि व्यवस्था:

नगर क्षेत्रमा भएको साना, ठूला खानेपानी परियोजना व्यवस्थित, मर्यादित, पारदर्शी दिगो रूपमा संचालन गर्न आवश्यकता अनुसार बढीमा ११ सदस्यीय सम्मको खानेपानी उपभोक्ता संस्था गठन गर्न सक्नेछन् । उपभोक्ता समितिमा, महिलाको एक तिहाई र दलित, जनजाती सबै समुदायको प्रतिनिधित्व रहनु पर्ने छ ।

८. उपभोक्ता संस्थाको विधान व्यवस्था

(१) उपभोक्ता संस्थाको एउटा विधान हुनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको विधानमा देहायका कुराहरु खुलाएको हुनु पर्नेछ :-

(क) उद्देश्य तथा कार्य क्षेत्र,

(ख) सदस्यताको लागि योग्यता,

(ग) सदस्यता शुल्क र सदस्यता प्रदान गर्ने विधि,

(घ) सदस्यताको अयोग्यता,

(ङ) साधारण सभाको गठन,

(च) साधारण सभाको अधिवेशन,

(छ) साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार,

(ज) कार्य समितिको गठन,

(झ) कार्य समितिको बैठक,

(ञ) कार्य समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार,

(ट) पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार,

(ठ) निर्वाचन सम्बन्धी व्यवस्था,

(ड) अविश्वासको प्रस्ताव,

(ढ) आर्थिक स्रोत,

(ण) चल अचल सम्पत्तिको विवरण,

(त) कोष तथा चक्र कोष व्यवस्था

(थ) लेखापरीक्षण,

(द) विधानमा संशोधन,

(ध) विनियम बनाउन सक्ने कुरा,

(न) अन्य आवश्यक कुराहरु ।

९. खाने पानी उपभोक्ता संस्था सूचीकरण तथा दर्ता गर्नेव्यवस्था:

नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको देहाय बमोजिमको खानेपानी उपभोक्ता संस्थाहरु, व्यक्तिहरु तथा उपभोक्ता समितिहरु बुदा नं ८ बमोजिमको विधान तर्जुमा गरी यस नगरपालिकामा अनिवार्य सूचीकृत तथा दर्ता हुनु पर्नेछ । सूचीकृत हुन अनुसूची १ बमोजिमको आवेदन दर्ता सक्नेछन् ।

- (१) नगरक्षेत्रका विभिन्न वडामा रहेको विगतमा नेपाल सरकार वा अन्य गैर सरकारी संस्थाले विकास गरेको खानेपानी उपभोक्ता संस्थाहरु
- (२) यो निर्देशिका जारी गरिनु पहिले नगर क्षेत्रका एउटै मुहानबाट २५ वा सो भन्दा बढी घर परिवारले पानी वितरण गरी उपभोग गरिरहेका उक्त मुहानको पानीको उपभोक्ताहरु
- (३) नगरपालिकाले विकास गरी हस्तान्तरण गरेको बुदा नं१५ खानेपानी योजनाका उपभोक्ताहरु
- (४) नगरक्षेत्रमा रहेको पानीको मुहान(स्रोत) इजाजत लिई व्यवसाय गर्न चाहने कुनै व्यक्ति तथा व्यवसायीक संगठित संस्थाहरु
- (५) नगरपालिकाले दर्ता तथा सूचीकरणका लागि पेश भएका आवेदन, अनुसूची फारम स्पष्ट नभएको र संलग्न विधान लगायत आवश्यक कागजपत्र जाँच गरी, विधान अस्पष्ट भएमा वा कागजपत्र अपुरो भएमा कार्यालयले पुन पेश गर्न अनुरोध गर्न सक्ने छ, सम्पूर्ण कागजपत्रहरु पेश भए पश्चात कागजपत्रहरु पुरा भएको मितिले बढीमा सात दिन भित्र पानी उपभोक्ता संस्था सूचीकरण वा दर्ता गरी अनुसूची-२बमोजिमको प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने छ ।

१०. मुहान सर्वेक्षण तथा इजाजत दिने व्यवस्था

(१) कुनै गैर सरकारी संघ संस्था, निजी व्यक्ति तथा क्षेत्रसंगठित संस्थाहरुले नगर क्षेत्रमा रहेको पानीको मुहान तथा स्रोत पहिचान गरी खाने पानी प्रयोजनको आवश्यक परियोजना संचालन गर्न बुदा न. ६.(१)बमोजिम नगर कार्यालयमा आवेदन दिएमा आवेदनमा संलग्न आवश्यक कागजपत्रहरुको जाँच गरी कार्यालयले निवेदन दर्ता गर्ने छ । यदि अनुसूचीमा उल्लेख भए बमोजिम आवश्यक कागजपत्रहरु संलग्न नदेखिए कार्यालयले पुन कागजपत्रहरु पेश गर्न जानकारी दिन सक्नेछ ।

(२) सम्पूर्ण कागजपत्र र विवरण पेश भएको मितिलाई दरखास्त दर्ताको मिति कायम गरी १५ दिन भित्र बुदा नं ११ बमोजिमको स्रोत अध्ययन र सर्वेक्षणसमितिले अनुसूची-३प्रतिवेदन नगर कार्यपालिका समक्ष पेश गर्ने छ।

(३) बुदा नं २ बमोजिमको स्रोत अध्ययन तथा मूल्याङ्क समितीले स्थलगत अध्ययन अनुसन्धान, छलफल गरी पानी स्रोतको अवस्था, स्रोतमा निर्भर उपभोक्ता, स्रोतको क्षमता, पानीको मुहान(स्रोत) स्रोत परिचालन गर्ने स्थान वीचको दूरी, लागत मूल्य लगायत बस्तुगत तथ्यहरुको विश्लेष गरी सर्वेक्षण इजाजत दिने, नदिने भन्ने सम्बन्धमा बुदा नं ११ मा गठित स्रोत अध्ययन तथा इजाजत समितिले नगर कार्यपालिकालाई प्रतिवेदन सहित सिफारिस गर्ने छ ।

(४) सर्वेक्षण इजाजत दिन प्रतिवेदनले सुभाएको अवस्थामा नगर कार्यपालिकाको निर्णयले निवेदन दर्ता भएको बढीमा ३५ दिन भित्र अनुसूची -४बमोजिमको सर्वेक्षण इजाजत पत्र दिने छ । यदि सर्वेक्षण इजाजत दिन नसक्ने अवस्थामा दिन नसक्ने कारण सहित सम्बन्धित पक्षलाई लिखित जानकारी दिइने छ ।

११. खानेपानी स्रोत अध्ययन तथा सर्वेक्षणसमिति व्यवस्था

(१) नगर क्षेत्रमा रहेको खानेपानीको स्रोत अध्ययन, सर्वेक्षण गर्न नगर कार्यपालिकाले देहाय बमोजिमको ५ सदस्यीय समिति गठन गर्ने छ ।

क) सामाजिक विकास समिति संयोजक	- संयोजक
ख) नगर प्रमुखबाट मनोनित सदस्य(विज्ञ)	- सदस्य

ग)कार्यपालिका तोकेको एक महिला सहित (२जना) - सदस्य
घ)नगरको इन्जिनियर - सदस्य सचिव

१२. खानेपानी स्रोत अध्ययन, सर्वेक्षणसमितिको काम कर्तव्य अधिकार

- १)नगर क्षेत्रमा रहेको पानीको मुहानहरु बारे विस्तृत अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने
  - २) पानीको मुहानहरुको क्षमता, संभाव्य उपयोगिता बारे अध्ययन गर्ने
  - ३) खाने पानीको अभावग्रस्त क्षेत्रको आवश्यकता र परिपूर्तीको उपाय बारे अध्ययन गर्ने
  - ४) मुहानहरुको अवस्था र उपलब्ध पानी तथा उर्जा संभाव्यता बारे अध्ययन गर्ने
  - ५) खानेपानी उपभोक्ता संस्थाहरुलाई आवश्यक प्राविधिक सहयोग तथा सुभाष दिने
  - ६) खानेपानी योजनाको संभाव्यता र प्रभाव मूल्याङ्कन गरी कार्यपालिकामा प्रतिवेदन पेश गर्ने
  - ७) कनै व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले विकास गरेको खानेपानी परियोजना निर्माण सम्पन्नताको अध्ययन अनुसन्धान गरी पानी परिचालनको योग्यता नगरपालिकालाई सिफारिस गर्ने
- स्पष्टीकरण: तर स्रोत अध्ययन तथा सर्वेक्षण समितिले स्रोत(पानी)को मुहानमा परियोजना संचालन इजाजत दिदां जैविक विविधत र वातावरणिय सन्तुलनमा असर नपर्ने गरी कुल परिणामको ३० प्रतिशत मुहानमै रहने गरी मात्र इजाजत दिनु पर्ने छ ।

१३. नगरपालिकाले विकास गर्ने खानेपानी योजना व्यस्वथा:

- नगरका विभिन्न वडाबासीहरुको माग अनुरूप बुदा नं ११ बमोजिम गठित खानेपानी सर्वेक्षणसमितिको प्रतिवेदनका आधारमा योजना छनौट भई नगरसभाबाट पारित साना खानेपानी विकास योजना नगरपालिका आफैले गर्न सक्नेछ ।
- (१) नगरपालिकाको वार्षिक कार्यक्रम अनुसार पारित योजनाहरु प्रचलित कानून बमोजिम विभिन्न निर्माण कम्पनीहरुबाट खुल्ला प्रस्ताव माग गरी प्रतिस्पर्धात्मक छनौट प्रक्रिया मार्फत वा उपभोक्ता समिति मार्फत ती योजनाहरुकार्यान्वयन गर्न सक्नेछ ।
  - (२) उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यान्वयन गरिने परियोजनाहरुको हकमा नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार बढीमा १७ सदस्यीय उपभोक्ता समिति गठन गर्न सक्नेछ । समितिमा महिलाको संख्या एक तिहाई र दलित, जनजातीको सहभागिता गराइनेछ ।
  - (३) बुदा नं २ बमोजिम समिति गठन पश्चात उपभोक्ता समितिले विस्तृत प्राविधिक सर्वेक्षण गराई यथाशिघ्र योजना विकासको कार्य शुभारम्भ गर्नेछ । तर उपभोक्ता समितिले सम्झौता गरेको योजनाहरु निर्माण व्यवसायी मार्फत गर्न पाइने छैन ।
  - (४) परियोजना कार्यान्वयन गर्न चाहिने आवश्यक सामग्रीहरु जस्तै पाइप, रड, सिमेन्ट आदी नगरपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम खरिद गरी उपभोक्ता समितिलाई परियोजना कार्यान्वयनको प्राविधिक प्रगती प्रतिवेदनको आधारमाहस्तान्तरण गर्ने छ ।
  - (५) खुल्ला प्रतिस्पर्दाबाट कार्यान्वयन गरिने खानेपानी आयोजनाहरुको हकमा सार्वजनिक सूचना गरी प्रचलित कानून बमोजिम निर्माण कम्पनी छनौट र कानून बमोजिम ढलौटी रकम लिई सम्झौता गरी, सम्झौता अनुसार नगरपालिकाले योजना कार्यान्वयन गर्ने छ, सम्बन्धित कम्पनीले यथासंभव परियोजना प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ।
  - (६) बुदा नं (५) बमोजिम नगरपालिकालेप्राथमिकीकरण गरी छनौट भएका योजनाहरुको सम्झौता बमोजिम कामको प्राविधिक प्रगतीको आधारमा सम्झौता अनुसार बजेट निकास गर्नेछ ।

(७) कसैले यस निर्देशिका बमोजिम सार्वजनिक खानेपानी प्रयोजनको लागिप्रयोग भई रहेको सम्बन्धित जग्गा, भवन, उपकरण तथा संरचना व्यापक सार्वजनिक उपयोगका लागि नगरपालिका आफूले लिई विकास गर्न सक्नेछ ।
स्पष्टीकरण : यस निर्देशिकाको व्यापक प्रयोजनको लागि “व्यापक सार्वजनिक उपयोग” भन्नाले भैरहेको परियोजना सम्पन्न भई उपभोक्ता लाभान्वित हुन नसकेको अवस्थामा वा लाभान्वित भएका जनसंख्यालाई उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपारी सो भन्दा बढी जनसंख्यालाई लाभ हुने उपयोगलाई जनाउनेछ ।

१४. खानेपानी विकासको परियोजना हस्तान्तरण व्यवस्था

- (१) नगरपालिकाले बुदा नं १३ बमोजिम विकास गरेको खानेपानी परियोजनाको निर्माण सम्पन्न भैसकेपछि बुदा नं १२ (७) बमोजिमको प्रतिवेदनका आधारमा पानी संचालन गरी उपभोक्ता संस्थालाई आवश्यक शर्तहरू तोकी हस्तान्तरण गर्नेछ । योजना संचालन भएपछि पनि उक्त योजनाको सम्पन्नताको परीक्षणकाल छ महिनाको रहने छ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम हस्तान्तरण गरिएको परियोजनाको उपभोक्ता संस्थाले निर्देशिकामा तोकिए बमोजिमको विधान तर्जुमागरी उपभोक्ता संस्था संचालन गर्नु पर्नेछ ।

१५. खानेपानीको परियोजनाको लागि करार गर्न सक्ने

यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा उल्लेख भएता पनि नगरपालिकाले प्रचलित कानूनको अधिनमा रही बुदा नं १३(६),(७) को प्रतिवेदनको आधारमा कुनै स्वदेशी वा विदेशी कम्पनी, सङ्गठित संस्था वा व्यक्तिसित करार गरी सोही करारमा उल्लिखित शर्तहरू बमोजिम कुनै खानेपानीको परियोजना विकास, सेवा उपयोग र विस्तार गर्नको लागि सम्झौता गर्नेछ ।

१६. दोहोरो उपभोक्ता संस्था दर्ता गरिने :-कुनै पानीको स्रोतको उपभोग गर्न एक उपभोक्ता संस्था दर्ता भई सकेपछि सामान्यतयअधिल्लो मुहानको २५० मीटर भित्र अर्को परियोजनाको मुहान पर्ने गरी उपभोक्ता संस्था दर्ता गरिने छैन ।
तरभौगोलिक स्थिति, पानीको स्रोतको अवस्था, प्राविधिक सर्वेक्षणका आधारमा अधिल्लो उपभोक्ता संस्थाले उपभोग गर्ने पानीको परिमाणमा कटौती नहुने गरी नगरपालिकाले स्रोत उपभोगको इजाजत दिन यो प्रावधानले रोक लगाएको छैन ।

१७. पानीको स्रोतमा उपभोक्ता संस्थाको अधिकार कायम रहने :-

यस नगर क्षेत्रमाबुदा नं९(४) बमोजिम उपभोक्ता संस्था दर्ता भएपछि अर्को संस्थाले उपयोग गर्न तोकिएको हदसम्मको परिमाण बराबर पानीको स्रोतमा उपभोक्ता संस्थाको अधिकार कायम रहनेछ ।

परिच्छेद-३ अनुमतिपत्र सम्बन्धी व्यवस्था

१८. स्रोत उपयोग अनुमतिपत्रको लागि दरखास्त दिनु पर्ने :-

यस नगर क्षेत्रमा सम्पन्न बुदा नं १०(४) बमोजिमको सर्वेक्षण स्वीकृत प्राप्त व्यक्ति तथा संगठित संस्था र बुदा नं १३ बमोजिम नगरपालिकाले विकास गरेका खानेपानी योजना कार्यान्वयन गर्ने उपभोक्ता समिति फर्म वा

कम्पनीले निर्माण कार्य सम्पन्न भए पछि स्रोत उपभोग तथा पानी संचालनको लागि अनुसूची ५ बमोजिमको आवेदन नगरपालिकामा दर्ता गर्न सक्नेछन् । पेश भएको आवेदनमा कुनै कागजात अस्पष्ट भएमा वा कागजपत्र अपूरो भएमा कार्यालयले पुन पेश गर्न अनुरोध गर्न सक्नेछ । कागजपत्र पुरा भएको मितिलाई नै कार्यालयले आवेदनको मिति मान्ने छ ।

१९. सार्वजनिक रूपमा सूचना प्रकाशन गर्ने:-

(१) बुदा नं ६(१) बमोजिम दरखास्त प्राप्त भएपछि सम्बन्धित वडा कार्यालयले जाँचबुझ गरी १५ दिने तत् सम्बन्धी विवरणहरु खुलाई दावी विरोध, सुभाबको सार्वजनिक जानकारीको लागि सम्बन्धित वडा कार्यालय र नगरपालिकामा सूचना प्रकाशन गर्नेछ ।

(२) बुदा नं (१) बमोजिम सूचना प्रकाशन भएपछि परियोजनाको विकास तथा सञ्चालन गर्दा स्थानीय वडा वासीहरुले तोकिएको अवधि भित्र परियोजना संचालनमा हुदाँ पर्ने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणिय प्रभाव, आदिको बारेमा टिप्पणी तथा सुभाबहरु सम्बन्धित नगर तथा वडा कार्यालयमा दिन सक्ने छन् ।

२० स्रोत उपभोग गर्न अनुमतिपत्र दिनु पर्ने :- कुनै व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले परियोजना सर्वेक्षण स्वीकृति प्राप्त गरी खानेपानी योजना कार्य सम्पन्न गरी देहाय बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी स्रोत उपभोग तथा पानी परिचालनको अनुमति प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

(१) नगरपालिकाबाट गठित स्रोत सर्वेक्षण तथा अध्ययन समितिले अध्ययन गरी उपयुक्त पानी संचालन गर्न उपयुक्त ठहर गरी प्रतिवेदन बुझाए पश्चात

(२) बुदा नं १३ बमोजिम आर्थिक हिसाव किताव फस्यौट भए पश्चात

२१. दोहोरो अनुमतिपत्र दिइने :- (१) बुदा न. १०(४) बमोजिम कुनै व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थालाई स्रोत सर्वेक्षण गर्न अनुमतिपत्र दिई सकेपछि सो अनुमतिपत्रको अवधिभर सोही क्षेत्रमा सोही कामको लागि सर्वेक्षण गर्न पाउने गरी अन्य कुनै व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थालाई सर्वेक्षण गर्न दोहोरो अनुमतिपत्र दिइने छैन ।

(२) बुदा न२० बमोजिम स्रोत उपयोग गर्न कुनै व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थालाई अनुमतिपत्र दिई सकेपछि सो अनुमतिपत्रको अवधिभर सो अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले उपयोग गर्ने पानीको परिमाणमा कटौती हुने गरी अन्य व्यक्ति वा संगठित संस्थालाई सोही स्रोत उपयोग गर्न पाउने गरी दोहोरो अनुमतिपत्र दिइने छैन ।

२२. काम शुरु गर्नु पर्ने :-

(१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले अनुमतिपत्रमा उल्लेखित काम अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको दुई महिनाभित्र शुरु गर्नु पर्नेछ ।

(२) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले बुदा नं १० बुदा नं र १३(३) (५) बमोजिमको परियोजना कार्यान्वयन गर्ने पक्षले म्यादभित्र काम शुरु गर्न नसकेमा त्यसको मनासिव कारण सहित म्याद थपको लागि समिति समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ र सो निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा म्याद थप गर्नु पर्ने कारण मनासिव देखिएमा नगरपालिकाले बढीमा एक महिनासम्मको म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

२३. समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने व्यवस्था:-

यस निर्देशिकामा बुदा नं (१०) र १३(३) (५) बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति, संगठित संस्था, उपभोक्ता समिति वा कम्पनीले इजाजत पत्र वा सम्झौता पत्रमा उल्लेख भए बमोजिमको कामको प्रतिवेदन तोकिए बमोजिम सम्बन्धित वडा कार्यालय मार्फत नगरपालिका कार्यालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

२४. सूचीकृत प्रमाण पत्र तथा दर्ता नवीकरण व्यवस्था:-

- (१) यस नगरपालिकामा बुदा नं ९ बमोजिम वार्षिक रुपमा अनिवार्य नगरपालिको वडा कार्यालयमा देहाय बमोजिमको दस्तुर बुझाई दर्ता तथा सूचीकरण प्रमाण पत्र नवीकरण गराउनु पर्ने छ ।
- (२) बुदा नं(१) बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण नगरेमा त्यसको मनासिव कारण खुलाई लाग्ने दस्तुरको एक चौथाई थप दस्तुर बुझाई अवधि सकिएको वर्ष एक भित्र प्रमाण पत्र नवीकरण गर्न सक्नेछ ।
- (३) नवीकरण दस्तु सामुदायिक खाने पानी उपभोक्ता संस्थाको वार्षिक रु १०००।(एक हजार)र व्यवसायीक खानेपानी परियोजनाको लागि रु २०००।(दुइ हजार) लाग्ने छ ।

२५. अनुमतिपत्रको बिक्री वा हस्तान्तरण :-

- (१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संगठित संस्थाले आफूलाई अनुमति प्राप्त परियोजना सम्पन्न गरी सके पश्चात उक्त व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले विक्री तथा हस्तान्तरण गर्न चाहेमा नगरपालिकाको पूर्व स्विकृती लिनु पर्नेछ । यस प्रयाजनको लागि सम्बन्धित व्यक्ति तथा संस्थाले नगरपालिको पूर्व स्विकृतीको लागि सम्बन्धित नगरपालिकामा निवेदन दिनु पर्ने छ ।
- (२) बुदा नं(१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा कार्यालयले सो निवेदन उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी अनुमतिपत्र खरिद गर्ने वा लिने व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थाको विवरण(प्रोफाइल) आर्थिकस्थिति समेत विचार गर्दा अनुमतिपत्र बिक्री वा हस्तान्तरण गर्ने स्वीकृति दिन उपयुक्त देखिएमा नगरपालिकाले आवश्यक शर्तहरु तोक्यो अनुमतिपत्र बिक्री वा अन्य तवरले हक हस्तान्तरण गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

२६. अनुमतिपत्रमा संशोधन गर्नु परेमा:-(१)अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले आफूले पाएको अनुमतिपत्रमा उल्लेखित कुनै कुरा संशोधन गर्न चाहेमा नगर वडा कार्यालयमा समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

- (२) बुदा नं(१) बमोजिम निवेदन परेमा कार्यालयले सो सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गर्नेछ र त्यसरी जाँचबुझ गर्दा व्यहोरा मनासिव देखेमा अनुमतिपत्रमा संशोधन गरी दिनेछ ।

२७. स्रोत उपयोग गरे बापत बुझाउनु पर्ने शुल्क:-यस नगरको सार्वजनिक जग्गामा रहेको पानीको स्रोत(मुहान) बाट बुदा नं २० बमोजिम स्रोत उपभोग इजाजत लिई निजी तथा व्यावसायिक संस्थालेखानेपानीव्यवशाय गर्दा आफूले व्यावसायिक प्रयोगमा ल्याएको पानीको परिमाण अनुसार(- प्रति घनमिटर/हजार लिटर)नगरपालिकाले तोकिए बमोजिम स्रोत उपभोग शुल्क चौमासिक रुपमा बुझाउनु पर्ने छ ।

परिच्छेद-४
स्रोत उपयोगको विवाद समाधान

२८. स्रोत उपयोग विवाद निरुपण उजूरी सम्बन्धी व्यवस्था:-

- (१) पानी उपभोक्ता समितिको सदस्य वा उपभोक्ता संस्थाले विकास तथा सञ्चालन गर्ने परियोजनाको स्रोत उपयोगको सम्बन्धमा कुनै विवाद उत्पन्न भएमा त्यस्तो विवादसमाधानको लागि सम्बन्धित नगरपालिकाको वडा कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्ने छ ।
- (२) नियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले संचालन गरेको परियोजनाको स्रोत उपयोगको सम्बन्धमा कुनै विवाद उत्पन्न भएमा त्यस्तो विवाद समाधानका लागि नगरपालिकाको उपप्रमुख संयोजकत्वमा गठित न्यायिक समितिले हेर्ने छ।
- (३) उपनियम (१) (२) बमोजिम उजूरी परेमा स्रोत उपयोग नगरको वडा समिति तथा न्यायिक समितिले खाने पानी परियोजना स्थल तथा स्रोत उपयोग गर्ने परियोजनाको स्थलगत निरीक्षण गरी अन्य कुराहरुको अतिरिक्त देहायका विषयमा जानकारी लिनु पर्नेछ :-
- (क) पिडित उपभोक्ताको माग, वास्तविक समस्याको कारण र उपभोक्ता संस्थाको विधान
  - (ख) परियोजनाको कुल लागत र लाभान्वित हुन उपभोक्ताहरुको संख्या,
  - (ग) परियोजना सम्बन्धमा स्थानीय समुदायको आवश्यकता र जनचाहना,
  - (घ) दैनिक उपयोग गरिने खानेपानीको परिमाण,
  - (ङ) परियोजना सञ्चालन गर्दा अन्य व्यक्ति वा समुदायलाई पर्न गएको असर र उनीहरुको प्रतिक्रिया,
  - (च) वातावरणमा पर्न जाने प्रतिकूल असर ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिमको जानकारी लिई सकेपछि नगरको वडा समिति तथा न्यायिक समितिले स्रोतको उपयोगको सम्बन्धमा परेको उजूरी छानविन गरी आवश्यक निर्णय गर्नेछ ।

परिच्छेद-५ संरचनाको सुरक्षा र मर्मत संभार

२९. गुणस्तर कायम राख्नु पर्ने :-

नेपाल सरकारले तोके बमोजिम खानेपानीको गुणस्तर पानी आपूर्तिकर्ताले उपलब्ध गराउने पानीमा तोकिए बमोजिमको गुणस्तर कायम गर्नु दायित्व हुने छ ।

३०. स्रोतलाई प्रदूषित बनाउन नहुने :- पानी आपूर्तिकर्ताले स्रोतमा प्रदूषण हुने गरी संरचनाको निर्माण गर्न तथा अन्य कुनै प्रकारको कार्यहरु गर्नु हुँदैन ।

३१. वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पार्न नहुने :- पानी आपूर्तिकर्ताले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पर्ने गरी संरचनाको निर्माण गर्न तथा अन्य कुनै प्रकारको कार्यहरु गर्नु हुँदैन ।

३२. चक्रकोष व्यवस्था :-

(१). कुनै पनि सामुदायिक रुपमा खानेपानी आपूर्ती गर्ने उदेश्यले बुदा नं९को (१) (२) र (३) बमोजिम दर्ता भएका खानेपानी उपभोक्ता संस्थाले आफ्नो संस्थाको नाममा खाता खोली खानेपानी मर्मत संभारको लागि एक चक्रकोष(दिगो) कोष खडा गर्नु पर्ने छ । कोषमा प्रत्येक उपभोक्ताबाट रु १०००।(एक हजार) रकम चक्रकोषमा जम्मा गर्नु पर्ने छ । यसका अतिरिक्त कोषमा देहाय बमोजिमको रकम जम्मा हुने छ ।

(क) प्रत्येक उपभोक्ताबाट दिगो कोषको लागि सडकलित अतिरिक्त रकम

(ख) उक्त शीर्षकमा स्थानीय सरकारबाट प्राप्त हुने विशेष मर्मत संभार सम्बन्धीको रकम

(ग) अन्य संघ संस्थाबाट प्राप्त अनुदान रकम

(२) दिगो कोषमा रहेको रकमको साँवा मास्न पाइने छैन,

३३. परियोजनाको मर्मत :-

- (१) पानी उपभोक्ता संस्थाले आफ्नै स्रोत वा दिगो कोषको व्याज रकम र अन्य साधनको प्रयोग गरी परियोजनाको सामान्य मर्मत गर्नु पर्नेछ
- (२) पानी उपभोक्ता संस्थाले आफ्नै स्रोत र साधनले मात्र परियोजनाको सामान्यमर्मत गर्न नसक्ने भएमा सम्बन्धित नगरपालिकासँग आर्थिक प्राविधिक सहयोग लिन पर्नेछ ।
- (३) उपभोक्ता संस्थाले परियोजनाको ठूलो मर्मत गर्नु पर्ने भएमा अदक्ष जनशक्ति र स्थानीय निर्माण सामग्री बालुवा, ढुङ्गा, गिट्टी आदि उपभोक्ता संस्था मार्फत उपलब्ध गराई परियोजनाको मर्मत गर्नु पर्नेछ ।
- (४) मर्मतको लागि दक्ष जनशक्ति, अन्य निर्माण सामग्री र प्राविधिक सहयोग नै चाहिने भएमा दक्ष जनशक्ति(प्राविधिक) र निर्माण सामग्रीहरु नगरपालिकासँग सहयोग लिई परियोजनाको मर्मत गर्नु पर्नेछ ।
- (५) बुदा नं (३) बमोजिम सम्बन्धित नगरपालिकाको स्रोत र साधन र प्राविधिक सहयोगबाट मात्र समस्या समाधान गर्न नसक्ने अवस्था भएका आवश्यकता अनुसार नगरपालिकाले प्रदेश स्थरिय खाने पानी कार्यालय तथा सरसफाई वा संघीय खानेपानी कार्यालयमा समस्या समाधान लागि आवश्यक सहयोगको लागि लेखी पठाउन सक्ने छ ।

परिच्छेद-६

सेवाउपयोग सम्बन्धी व्यवस्था

३४. सेवा उपयोग गर्न प्राथमिकता दिने:-

- (१) पानी आपूर्तिकर्ताले देहाय बमोजिम निर्धारित आधारहरुको अधीनमा रही देहायका उपभोक्तालाई सेवा उपयोग गर्न प्राथमिकता दिनेछ :-
  - (क)स्वास्थ्य चौकी, अनाथालय, बृद्धाश्रम तथा सामाजिक संस्था,
  - (ख) सामाजिक, आर्थिक रुपमा पछाडि परेका विपन्न वर्ग दलित, लोपोन्मुख जनजातिको बसोबास रहेको क्षेत्र
  - (ग) बाढी, आगलागी, महामारी रोग व्याधि फैलिई वा त्यस्तै अन्य कुनै प्राकृतिक वा दैवी प्रकोपको कारणले अस्थायी रुपमा खडा गरिएको शिविर,
  - (घ) विद्यालय, छात्रावास, प्रहरी चौकी, सरकारी, अर्ध सरकारी वा गैर सरकारी कार्यालय तथा त्यस्तो कार्यालयको कर्मचारीको आवास गृह,
  - (ङ) सर्वसाधारण नागरिकको आवास गृह वा वसाई सरी आएका वा घर डेरामा बसोबास गरेका स्थान
  - (च) अत्यन्त जरुरी सार्वजनिक महत्वको निर्माण कार्य,
  - (छ) उद्योग तथा कारखाना भए त्यस्तो उद्योग र कारखानामा काम गर्ने कामदारहरु ।

(२) बुदा नं (१) मा लेखिएदेखि बाहेक सेवा उपलब्ध गराउने प्राथमिकताको क्रम निर्धारण गर्दा पानी आपूर्तिकर्ताले नगरपालिकाले सम्बन्धित वडा कार्यालयसँग समन्वय गर्नु पर्ने छ ।

३५. उपभोक्ता हुनको लागि दरखास्त दिनु पर्ने :-

- (१) पानी आपूर्तिकर्ताबाट सेवा उपयोग गर्न चाहने व्यक्ति वा निकायले पानी आपूर्तिकर्ताले अनुसूची ६बमोजिमको ढाँचामा पानी आपूर्तिकर्तासमक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ ।
- (२) बुदा नं (१) बमोजिम दरखास्त प्राप्त भएपछि पानी आपूर्तिकर्ताले दरखास्तवालालको माग बमोजिम सेवा उपलब्ध गराउन सकिने नसकिने सम्बन्धमा प्राविधिक तथा अन्य आवश्यक कुराहरुको जाँचबुझ गर्नेछ र त्यसरी जाँचबुझ गर्दा सेवा उपलब्ध गराउन सकिने भएमा सेवा उपलब्ध गराउँदा लाग्ने लागत रकमको इष्टमेट गरी रकम जम्मा गर्न दरखास्तवालालाई म्याद सहितको सूचना गर्नेछ ।
- (३) बुदा नं (२) बमोजिम दिइएको म्याद सहितको सूचना अनुसार दरखास्तवालाले रकम जम्मा गरेमा पानी आपूर्तिकर्ताले त्यस्तो व्यक्तिको नाम उपभोक्ताको सूचीमा समावेश गराई निजलाई सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (४) बुदा नं (२) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा दरखास्तवालालाई सेवा उपलब्ध गराउन नसकिने भएमा त्यसको जानकारी सम्बन्धित दरखास्तवालालाई दिनु पर्नेछ ।
- (५) बुदा नं (४) बमोजिम पानी आपूर्तिकर्ताको निर्णय उपर चित्त नबुझे दरखास्तवालाले सम्बन्धित नगर पालिकाको वडा समक्ष उजुरी दिन सक्नेछ ।
- (६) बुदा नं (५) बमोजिम उजुरी प्राप्त भएपछि नगरपालिका वडा कार्यालयले सो उजुरी उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी उपयुक्त आदेश दिन सक्नेछ र त्यस्तो आदेश सम्बन्धित पानी आपूर्तिकर्ता र उजुरीकर्ता दुवैलाई मान्य हुनेछ ।

३६. शर्तहरु तोक्ने :-

- (१) पानी आपूर्तिकर्ताले उपभोक्तालाई सेवा उपलब्ध गराउँदा नगरपालिकाले तोकेको शर्तहरु विपरीत नहुने गरी आवश्यक शर्तहरु तोक्न सक्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम पानी आपूर्तिकर्ताले शर्तहरु तोक्दा नगरपालिकासँग आवश्यक परामर्श गर्नु पर्नेछ ।

३७. सेवा कटौती गर्न सक्ने :

- (१) संरचनाको क्षमता भन्दा बढी परिमाणमा खानेपानीको माग भई माग अनुसारको सेवा उपलब्ध गराउन नसक्ने अवस्था भएमा पानी आपूर्तिकर्ताले बुदा नं ३४ बमोजिम निर्धारित प्राथमिकताको क्रमको आधारमा उपभोक्ताहरुलाई आंशिक वा पूर्ण रुपमा सेवामा कटौती गर्न सक्नेछ ।
- (२) बुदा नं(१) बमोजिम सेवा कटौती गर्दा पानी आपूर्तिकर्ताले नगरपालिकासँग परामर्श गर्नु पर्नेछ ।

३८. सेवा बन्द गर्न सक्ने :-

देहायका अवस्थामा पानी आपूर्तिकर्ताले उपभोक्तालाई प्रदान गरेको सेवा बन्द गर्न सक्नेछ :-

- (क) उपभोक्ताले सेवा उपयोग गरे बापत बुझाउनु पर्ने सेवा शुल्क नबुझाएमा शुल्क नबुझाएसम्म,
- (ख) उपभोक्ताले पानी आपूर्तिकर्तासँग गरेको सम्झौतामा उल्लिखित कुनै शर्त उल्लंघन गरेमा त्यस्तो शर्त पूरा नगरेसम्म

(ग) आवश्यक मर्मत सम्भार नगरेसम्म,संरचना क्षतिग्रस्त हुने संभावना भएमा

(घ) स्रोत वा संरचनाको पानी प्रदुषित भई वा अन्य कुनै कारणले स्वास्थ्यको दृष्टिकोणले उपयोगी नभएसम्म ।

३९. सूचना दिनु पर्ने :बुदा नं ३८(क),(ख) (ग) बमोजिमको कारणबाट उपभोक्तालाई सेवा उपलब्ध गराउन नसकिने अवस्था परेकोमा बाहेक अन्य कुनै कारणबाट सेवा बन्द गर्नु परेमा पानी आपूर्तिकर्ताले कम्तीमा सात दिन अगावै सो कुराको सूचना सार्वजनिक रुपमा प्रकाशन गरी त्यसको जानकारी सम्बन्धित व्यक्ति वा निकायहरुलाई दिनु पर्नेछ ।

४०. उपभोक्ताको कर्तव्य : उपभोक्ताको कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क)आफूले सेवा उपयोग गरे वापत पानी आपूर्तिकर्ताले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क समयमा नै पानी आपूर्तिकर्तालाई बुझाउने,

(ख) कसैले सेवा अनाधिकृत रुपमा दुरुपयोग गरेको वा खानेपानीको चुहावट गरेको वा त्यस्तो किसिमको क्रियाकलाप अन्यत्र गरेको वा गर्न लागेको कुरा थाहा हुन आएमा तत्कालै पानी आपूर्तिकर्तालाई सूचना दिने,

(ग) उपभोक्ता संस्थाले विकास गरेको संरचनाको मर्मत, सम्भार तथा सुरक्षाको कार्यमा पानी आपूर्तिकर्तालाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

४१. उपभोक्ताले गर्न नहुने कार्य :-

(१) उपभोक्ताले देहाय बमोजिमका कार्यहरु गर्नु हुँदैन :-

(क) बुदा नं ४० विपरीत कुनै काम गर्न,

(ख) सेवाको अनधिकृत रुपमा दुरुपयोग गर्न वा खानेपानीको चुहावट गर्न वा त्यस्तो किसिमको अन्य क्रियाकलाप गर्न,

(ग) आफूले उपयोग गरिरहेको खानेपानीको लाइनबाट अन्य व्यक्तिलाई अलग्गै त्यस्तो लाइन दिन,

(घ) धारा जडान गर्दा जडान गरिएको जल उपयोग मापक यन्त्र र त्यसमा लगाइएको सिल तोड्न र बिगार्न ।

(२) कुनै उपभोक्ताले बुदा न. (१) विपरीत कुनै काम गरेमा पानी आपूर्तिकर्ताले त्यस्तो उपभोक्तालाई प्रदान गरेको सेवा कटौती गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-६ सेवाशुल्क सम्बन्धी व्यवस्था

४२. सेवा शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा :

(१) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति तथा उपभोक्ता संस्था तथा परियोजनाले सञ्चालन गरेको परियोजनाबाट उपभोक्ताले सेवा उपयोग गरे वापत बुझाउनु पर्ने सेवा शुल्ककोदर आपूर्ती कर्ता वा उपभोक्ता संस्थाको संचालक समितिले तोक्न सक्ने छ । तर उपभोक्ता संस्थाले तोकेको सेवा शुल्क तथा अन्य शुल्क सम्बन्धित संस्थाको साधारणसभाबाट अनुमोदन गराउनु पर्ने छ ।

- (२) बुदा नं (१) बमोजिमको समितिले सेवा शुल्कको दर निर्धारण गर्दा परियोजनाको लागत, संरचनाको सञ्चालन तरिका, सेवाको किसिम, मर्मत सम्भारमा लाग्ने खर्च, उपभोक्ताको संख्या, वार्षिक आम्दानी ह्रास कट्टी दर, उपयुक्त लाभ, मूल्य सूचीको परिवर्तन आदि कुराहरुको आधारमा गर्नेछ ।
- (३) बुदा नं २ बमोजिम सेवा शुल्क तोक्दा वा मूल्य निर्धारण गर्दा गत वर्षको सेवा शुल्क वा मूल्य भन्दा दस प्रतिशत भन्दा बढ्ने गरी तोक्न पाइने छैन ।

४३. नगद, जिन्सी वा जनश्रमबाट सेवा शुल्क उठाउन सक्ने :- बुदा नं ४२को (१) (३) बमोजिम पानी आपूर्तिकर्ताले निर्धारण गरेको सेवा शुल्क पानी आपूर्तिकर्ताले उपभोक्तासँग नगद, वा जनश्रमदानको माध्यमबाट पनि उठाउन सक्नेछ ।

४४. सेवा शुल्क बुझाउने व्यवस्था :-

(१) उपभोक्ताले सेवा शुल्क बुझाउने व्यवस्था र म्याद पानी आपूर्तिकर्ताको साधारण सभाले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(२) पानी आपूर्तिकर्ताले उपभोक्तासँग सेवा शुल्क लिए पछि त्यसको रसिद दिनु पर्नेछ ।

४५. विलम्ब शुल्क : (१) उपभोक्ताले पानी आपूर्तिकर्ताले निर्धारण गरेको समयमा सेवा शुल्क नबुझाएमा विलम्ब शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम बुझाउनु पर्ने विलम्ब शुल्कको रकम अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति संगठित संस्था ले संचालन गरेको परियोजना वा पानी उपभोक्ता संस्थाको हकमा बुदा नं ४२अनुसार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४६. खानेपानीको परिमाण नाप गर्ने इकाई : सेवा शुल्क दर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि बुदा नं ४२मा तोकिए बमोजिमको सेवा शुल्क खानेपानीको परिमाण (घनमिटर/हजार लिटर प्रति महिना) बमोजिम कायम गर्नु पर्नेछ ।

४७. जल उपयोग मापक यन्त्र जडान गर्ने : (१) पानी आपूर्तिकर्ताले सेवा शुल्क निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि उपभोक्ताले उपयोग गर्ने खानेपानीको परिमाणको नाप गर्न प्रत्येक उपभोक्ताको धारामा आवश्यक सील लगाई जल उपयोग मापक यन्त्र(मिटर) जडान गरी दिन सक्ने छ ।

(२) बुदा नं(१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विशेष परिस्थितिमा वा सरलीकरणको लागि पानी आपूर्तिकर्ताले जल मापक यन्त्र जडान नगरेर पनि उपभोक्तालाई सेवा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(३) बुदा नं (१) बमोजिम जडान भएको जल उपयोग मापक यन्त्र बिग्रिएमा, नासिएमा वा अरु कुनै कारणबाट काम नलाग्ने भई उपयोग गरेको पानीको परिमाणमा नाप गर्न नसक्ने भएमा उपभोक्ताले सो कुराको सूचना यथाशक्य छिटो पानी आपूर्तिकर्तालाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम सूचना प्राप्त हुन आएमा पानी आपूर्तिकर्ताले यथाशक्य छिटो सम्बन्धित उपभोक्ताको धारामा जडान गरिएको जल उपयोग मापक यन्त्रको मर्मत सम्भार गर्न वा त्यस्तो धारामा नयाँ जल उपयोग मापक यन्त्र जडान गरिदिनु पर्नेछ ।

(५) जल उपयोग मापक यन्त्रमा पानी आपूर्तिकर्ताले लगाइएको सील पानी आपूर्तिकर्ताको तर्फबाट खटिई आएको व्यक्ति बाहेक अन्य व्यक्तिले फेर्न वा खोल्न हुँदैन ।

४८. क्षतिपूर्ति निर्धारण समिति : (१) निर्देशिकाको बुदा नं ५० को प्रयोजनको लागि क्षतिपूर्ति निर्धारण गर्न नगर उप प्रमुखको नेतृत्वमा देहाय बमोजिमको एक पाँच सदस्यीय एक क्षतिपूर्ति निर्धारण समितिरहनेछ।

क) नगर उप प्रमुख	- संयोजक
ख) सामाजिक विकास समिति संयोजक	- सह संयोजक

- ग) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष - सदस्य
घ) नगरको इन्जीनियर - सदस्य
ङ) नगर पालिकाको प्रशासन अधिकृत - सदस्य/ सचिव

- (२) बुदा नं(१) बमोजिमको समितिले सम्बन्धित जग्गाको धनीलाई वास्तविक रूपमा पर्न गएको हानिनोक्सानीको मूल्याङ्कन गरी क्षतिपूर्ति निर्धारण गर्नेछ ।
(३) उपनियम (२) बमोजिम क्षतिपूर्ति निर्धारण समितिले निर्धारण गरेको क्षतिपूर्ति दुवै पक्षलाई मान्य हुनेछ।
(४) उपनियम (२) बमोजिम क्षतिपूर्ति निर्धारण समितिले निर्धारण गरेको क्षतिपूर्तिको रकम अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले सम्बन्धित व्यक्तिलाई तीस दिनभित्र दिनु पर्नेछ ।

४९. अरुको घर जग्गाको उपयोग वा प्राप्तिको लागि दरखास्त दिने :

- (१) निर्देशिकाको बुदा नं १०(४) सर्वेक्षण स्वीकृति पाएका निजी व्यावसायिक संगठित संस्थाले कुनै पनि संगठित संस्थाले खानेपानी परियोजनाको लागि कसैको घर जग्गा उपयोग वा प्राप्त गर्नु परेमा सम्बन्धित संस्थाको तर्फबाट अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले अनुसूची-७बमोजिमको ढाँचामा नगरपालिका समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
(२) बुदा नं (१) बमोजिम निवेदन परेमा नगरपालिकाले सो निवेदन सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गर्नेछ र जाँचबुझ गर्दा निवेदकको माग बमोजिमको घर जग्गा उपलब्ध गराई दिन आवश्यक सहयोग गर्नु पर्ने देखिएमा प्रचलित कानून बमोजिम सङ्गठित संस्थालाई घर जग्गा उपलब्ध गराई दिन उक्त घर जग्गाको स्वामित्व रहेको सम्बन्धित व्यक्ति तथा संस्थासँग समन्वय गर्नेछ ।
(३) तर नगरपालिकाको आफैले संचालन गरेको र बुदा नं १३(३) उपभोक्ता समिति र (५)बमोजिम संचालित परियोजनाको लागि कुनै व्यक्ति तथा संस्थाको घर जग्गा परियोजना अर्न्तगत कार्य गर्न आवश्यक भएमा सम्बन्धित उक्त घर, संरचना वा जग्गाको स्वामित्व रहेको व्यक्तिसँग छलफल गरी प्रचलित कानुन बमोजिम वैकल्पिक व्यवस्था गरी वा क्षतिपूर्ति दिई उल्लेखित घर जग्गा लिन सक्ने छ , सम्बन्धित जग्गा तथा घर धनीले पनि नगरपालिकालाई सहयोग गर्नु दायित्व हुने छ ।

५०. निशेष गरी प्रयोग गरिएको घर जग्गाको क्षतिपूर्ति सम्बन्धि व्यवस्था:

- (१) यो निर्देशिकाको बुदा नं.४९(२) बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति तथा संगठित संस्थाले सञ्चालन गरेको पानी परियोजनाको विकास कुनै व्यक्ति वा संस्थाको स्वामित्वमा भएकोमा घर, संरचना वा जग्गा परेमा सम्बन्धित व्यक्ति तथा संगठित संस्था, नगरपालिकाले सम्बन्धित घर, संरचना वा जग्गा धनीलाई क्षतिपूर्ति समितिले ताके बमोजिम पूर्णरूपमा क्षतिपूर्ति दिनु पर्नेछ तर नगरपालिकाबाट संचालित बुदा नं १३(३),(५)को परियोजनामा पाइपलाईन विछ्याउन, पानीको ट्याङ्की निर्माण गर्न प्रयोग भएको जग्गा बाहेक घर लगायत अन्य संरचनाको हकमा मात्र क्षतिपूर्ति प्रदान गरिनेछ ।

**परिच्छेद-८
विविध**

५१. निरीक्षक :

- (१) खाने पानी परियोजनाको निरीक्षण खानेपानी स्रोत अध्ययन तथा सर्वेक्षण समितिले गर्नेछ ।
- (२) बुदा नं (१) बमोजिम तोकिएको निरीक्षकले परियोजनाको समय समयमा निरीक्षण गरी देहायका विषयहरूमा पानी आपूर्तिकर्तालाई आवश्यक आदेश तथा निर्देशन दिई सोको जानकारी नगर भौतिक स्रोत तथा विकास समिति मार्फत नगर प्रमुखलाई दिनु पर्नेछ :-
  - (क) स्रोतको भौतिक सुरक्षा तथा प्रतिकूल वातावरणीय असरबाट संरक्षण,
  - (ख) संरचनाको निर्माण, मर्मत, सम्भार तथा सुरक्षा,
  - (ग) स्रोत तथा संरचनामा भएको खानेपानीको परिमाणको लगत राख्ने, खानेपानीको प्रवाह घटाउने, बढाउने तथा खानेपानीको अनाधिकृत चुहावट र सेवाको दुरुपयोगबाट बचाउने,
  - (घ) खानेपानीलाई प्रदूषण हुनबाट बचाउने तथा स्वास्थ्यकर बनाउने,
  - (ङ) उपभोक्तालाई उपलब्ध गराउने सेवाको व्यवस्थापन,
  - (च) परियोजनाबाट प्रभावित घरधुरी तथा जनसङ्ख्या र अवस्था
  - (छ) लक्षित वर्ग जम्मा उपभोक्ताको संख्या
  - (ज) खानेपानीको आपूर्ति गर्ने समय तालिका लगायत अन्य प्राविधिक कुराहरू ।
- (३) बुदा नं (२) मा लेखिएदेखि बाहेक सेवा सञ्चालन तथा उपयोग सम्बन्धमा नगरपालिका वा नगर प्रमुखले आवश्यक आदेश तथा निर्देशन दिन सक्नेछन् ।
- (४) बुदा नं (२) वा (३) बमोजिम निरीक्षक वा नगरपालिकाले दिएको आदेश तथा निर्देशन सम्बन्धित पानी आपूर्तिकर्ताले पालना गर्नु कर्तव्य हुने छ ।

५२. उजूरी दिन सक्ने :

- (१) सेवा उपयोग सम्बन्धमा पानी उपभोक्तालाई पानी आपूर्तिकर्ताले दिएको निर्णयमा चित्त नबुझे उपभोक्ताले नगरपालिका वा सम्बन्धित वडा कार्यालय समक्ष उजूरी दिन सक्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम उजूरी प्राप्त हुन आएमा वडा कार्यालयले आवश्यकता अनुसार न्यायिक समितिसँग परामर्श गरी आवश्यक आदेश दिन सक्नेछ र त्यसरी दिएको आदेश सम्बन्धित पानी आपूर्तिकर्ता वा उपभोक्तालाई मान्य हुनेछ ।

५३. निर्देशिकामा हेरफेर :- यो निर्देशिका सूर्योदय नगरपालिकाले राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यक हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

५४. ऐन नियम बनाई लागु गर्न सक्ने :- (१) यो निर्देशिका नगरपालिकाले नगरसभाबाट खाने पानी ऐन र निर्देशिका बनाई जारी गरे पश्चात स्वात : खारेज हुने छ ॥

५५ . वाधा अडकाउ फुकाउन अधिकार : (१) यस निर्देशिका कार्यान्वयनको सिलसिलामा कुनै वाधा अडकाउ परेमा सो फुकाउने अधिकार नगर कायपालिकालाई हुने छ ।

५६. बचाउ:निर्देशिकामा लेखिएको कुरामा यसै बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम हुनेछ

अनुसूची-१
(निर्देशिकाको बुदा नं ९संग सम्बन्धित)

उपभोक्ता संस्था दर्ता तथा सूचीकरणको लागि दिइने दरखास्तको नमूना

श्री संयोजक ज्यू,
सूर्योदय नगर जलस्रोत समिति
फिक्कल, इलाम

म/हामीले खानेपानी उपभोक्ता संस्था गठन गरी दर्ता/आवद् गर्न चाहेको हुनाले देहायका कुराहरु खुलाई यो दरखास्त गरेको छु/छौ ।

१. उपभोक्ता संस्थाको नाम र ठेगाना:-

२. उपभोक्ता संस्थाको उद्देश्य:-

३. स्रोत रहेको : अञ्चल ..... जिल्ला .....सूर्योदय नगरपालिका ..... वडा नं.....

४. उपयोग गर्ने पानीको परिमाण:-

५. परियोजना शुरु गरेको मिति - सम्पन्न भएको मिति

६. परियोजना सम्पन्न गर्दा लागेको अनुमानित खर्च:-

७. नेपाल सरकार वा गैर सरकारी संस्थाले विकास गरी हस्तान्तरण गर्ने परियोजना भए सो परियोजनाको नाम र तत् सम्बन्धी अन्य विवरण:-

८. परियोजना सम्पन्न गर्न सम्बन्धित निकाय वा संस्थाले दिएको रकम:

९. स्थानीयबाट जनसमुदायको लागत -

१०. पानीको मुहान रहेको ठेगाना:

११. लाभान्वित घरधूरी संख्या: जम्मा लाभान्वित जनसंख्या:

माथि लेखिएको व्यहोरा ठीक साँचो छ, भुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहुंला बुभाउंला ।

दरखास्त दिने

उपभोक्ता संस्थाको छापसही:-

(बुदा नं ९(१) र (४)को लागि मात्र)नाम:-

पद:

ठेगाना:-

सम्पर्क नं:

मिति:-

निवेदनको साथ संलग्न गर्नु पर्ने आवश्यक कागजपत्रहरु:

१. संस्थाको दर्ता प्रमाण पत्र -प्रतिलिपी (पुरानो संस्थाको भए मात्र)

२. संचालका समितिको निर्णय प्रतिलिपी

३. संचालकहरुको नागरिकताको प्रमाण पत्र प्रतिलिपी:

४. स्रोत धनीको मञ्जूरीनामा भएमा

अनुसूची-२
(निर्देशिकाको बुदा नं ९(२) संग सम्बन्धित)

उपभोक्ता संस्थाको दर्ता प्रमाणपत्र

श्री .....

.....

श्री सूर्योदय नगरपालिकाको मिति.....को निर्णय बमोजिम उपभोक्ता संस्था दर्ता गरी यो प्रमाणपत्र दिइएको छ ।

१. उपभोक्ता संस्थाको नाम र ठेगाना:-

२. उपभोक्ता संस्थाको उद्देश्य:-

३. उपभोक्ता संस्थाले सञ्चालन गर्ने परियोजनाको नाम:-

४. परियोजनाको स्रोत रहेको स्थानको नाम:

५. स्रोत रहेको : वडा नं:

.टोलको नाम:

६. उपयोग गर्न पाउने पानीको परिमाण:-

७. उपभोक्ता संस्थाको कार्य क्षेत्र:-

८. परियोजना शुरु गर्नु भएको मिति:-

प्रमाणपत्र दिने अधिकारीको,-

सही:-

नाम:

नगरपालिकाको छापमिति:-

नोट: प्रचलित नेपाल कानून र सूर्योदय नगरपालिको खानेपानी संरक्षण तथा वितरण तथा निर्देशिका निशर्त पालना गर्दै उपभोक्ता संस्थाले उपभोक्ताहरुको हित र संरक्षणमा सधैं प्रतिबद्ध रहनु पर्ने छ ।

अनुसूची-३
(निर्देशिकाको बुदा नं १०(२) संग सम्बन्धित)

उपभोक्ता संस्थालाई पानीको स्रोत सर्वेक्षण गर्न दिने प्रस्तावमा उल्लेख हुनु पर्ने आधाभूत तथ्यहरु

१. परियोजनाको नाम र ठेगाना:
२. स्रोत सर्वेक्षण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्थाको नाम, ठेगाना, सम्पर्क :-
३. सर्वेक्षण गर्न चाहेको स्रोत रहेको स्थानको : पूरा ठेगाना, वडा कार्यालयसँगको दूरी:
४. स्रोत सर्वेक्षण तथा परियोजनाको उद्देश्य:
५. सर्वेक्षण गर्दा लाग्न जाने अनुमानित खर्च:-
६. स्रोत रहेको वास्तविक भूगोलको अवस्था:
७. स्रोत उपभोगको वास्तविक अवस्था :-
८. स्रोत उपभोग भईरहेको भए उपभोग भएको स्थान र उद्देश्य:
९. हाल उक्त स्रोतबाट लाभान्वित संख्या:
१०. स्रोतको वास्तविक स्थिर क्षमता र प्रयोग भइ रहेको भए त्यसको मात्रा:
११. प्रस्तावित स्रोत परिचालन हुदांको अवस्थामा स्रोत खपत हुने परिमाण:
१२. प्रस्तावित स्रोत परिचालन हुदां लाभान्वित हुने स्थान र जनसंख्या:
१३. परियोजना गर्दा विस्तावित हुने : जनसंख्या र क्षति
१४. वातावरणिय तथा जैविक प्रभाव:
१५. परियोजना सम्पन्न हुदां लाग्न सक्ने अनुमानित लागत:
१६. सर्वेक्षण अवधिमा बुझिएको तथ्य अन्य केही भए:
१७. सर्वेक्षणमा संलग्न सदस्यहरु:
१८. सर्वेक्षण अवधि:

अनुसूची-४
(निर्देशिकाको बुदा नं १०(४) संग सम्बन्धित)
स्रोत सर्वेक्षण गर्ने इजाजत

अनुमतिपत्र संख्या.....

श्री .....

महाशय,

तपाईंलाई देहाय बमोजिम खानेपानीको स्रोत सर्वेक्षण गर्न पाउने गरी यो अनुमतिपत्र दिइएको छ ।

१. अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना:-

२. सर्वेक्षणको उद्देश्य:-

३. सर्वेक्षण गर्ने क्षेत्र:-

४. सर्वेक्षण शुरु गर्नु पर्ने समय:-

५. सर्वेक्षण समाप्त गर्नु पर्ने अवधि:-

६. अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि:-

७. अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले पालना गर्नु पर्ने शर्तहरू:-

क) स्रोत सर्वेक्षण गर्दा इजाजत दिएको क्षेत्र भन्दा अन्य क्षेत्रमा प्रवेशगरी अध्ययन अनुसन्धा सर्वेक्षण गर्न पाइने छैन।

ख) सर्वेक्षण गर्दा वातावरणिय सन्तुलन र जैविक वातावरणमा प्रतिकूल असर पुग्नेगरी कुनै पनि कार्य गर्न पाइने छैन

ग) स्थानीय नगरबासीको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक जीवनमा प्रतिकूल असर पुग्ने गरी कुनै पनि कार्य गर्न पाइने छैन ।

घ) आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरी गर्नु योजनामा उक्त कार्य अनिवार्य गर्नु पर्नेछ ।

ङ) प्रचलित नेपाल कानून तथा सूर्योदय नगरपालिकाले जारी गर्ने ऐन, नियम र निर्देशिकालाई योजना सञ्चालनको क्रममा निशर्त पालना गर्नु पर्ने छ। नगरपालिकाको समन्वयमा रहेर योजना विकास गर्नु पर्ने छ र

अनुमतिपत्र दिने अधिकारीको :-

सही:-

नाम:-

पद

मिति:

कार्यालयको छाप

अनुसूची-५
(निर्देशिकाको बुदा नं १८ संग सम्बन्धित)

निर्माण सम्पन्न भई स्रोत उपभोग तथा योजना संचालनको लागि नमूना पत्र

श्रीमान प्रमुख .....ज्यू

जलस्रोत शाखा, सूर्योदय नगरपालिका

फिक्कल, इलाम

विषय: स्रोत उपभोग तथा योजना संचालन अनुमति सम्बन्धमा

प्रस्तुत विषयमा यस नगरपालिकाको मिति.....को निर्णय बमोजिम इजाजत न. ....अनुसार
.....मिति देखि .....उद्देश्यका साथ परियोजा शुरु गरी .....गरी मिति
.....सम्पन्न भई सकेको हुदां स्रोत उपभोग तथा योजना संचालनको इजाजतको लागि हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

यस सम्बन्धी प्राविधिक सर्वेक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न रहेको व्यहोरा अनुरोध छ ।

निवेदक

हस्ताक्षर:

नाम:

सम्पर्क नं

योजनाको नाम:

ठेगाना:

अनुसूची-६
(निर्देशिकाको बुदा नं ३५(१) संग सम्बन्धित)

श्री .....ज्यू

महाशय,

म /हामीलाई खानेपानीको असुविधा भएको कारण देहायमा उल्लिखित विवरण सहित यस संस्थाबाट मेरो घरधुरीको लागि खाने पानीको धारा उपलब्ध गराई दिन यो निवेदन पेश गरेको छु ।

१) नजीकमा रहेको खानीपानी धारा रहेको घरमूलीको नाम:

२) धारा रहेको स्थानबाट घर रहेको अन्दाजी दूरी:

३) परिवार संख्या:

४) व्यवसाय:

मेरो नागरिकताको प्रमाण पत्र यसैसाथ संलग्न गरेको छु । उपभोक्ता संस्थाको विधान र समितिको निर्णय निशर्त पालना गर्ने छु ।

निवेदक:

नाम:

ठेगाना:

सम्पर्क नं:

अनुसूची-७
(निर्देशिकाको बुदा नं ४९(१) संग सम्बन्धित)
अरुको घर जग्गा उपयोग वा प्राप्तिको लागि दिइने दरखास्त

श्रीमान् प्रमुख ज्यू
सूर्योदय नगर पालिका कार्यालय
फिक्कल इलाम

विषय: घर जग्गाको उपयोग वा प्राप्ति सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा परियोजनाको विकास तथा सञ्चालनको लागि देहायका घर जग्गा आवश्यक परेकोले प्रचलित कानून बमोजिम उक्त घर वा जग्गा उपलब्ध गराई दिन सहयोग गरिदिन यो दरखास्त गरेको छु ।

१. अनुमति प्राप्त व्यक्तिको नाम र ठेगाना:-
२. परियोजनाको नाम:-
३. परियोजनाको सञ्चालन गर्ने क्षेत्र:-
४. परियोजनाबाट उपलब्ध हुने सुविधा:-
५. परियोजनाबाट लाभान्वित हुने परिवार तथा व्यक्तिको संख्या:-
६. परियोजनाको कूल लागत:-
७. परियोजनाको संरचना निर्माण कार्य शुरु हुने समय अवधि:-
८. परियोजनाको संरचना निर्माण कार्य समाप्त हुने अवधि:-
९. परियोजना सञ्चालन हुने समय:-
१०. चरणबद्ध रूपमा परियोजना सञ्चालन गर्ने भए शुरु गर्ने क्षेत्र र अवधि:-
११. परियोजना पूर्ण रूपमा सञ्चालन हुने समयावधि:-
१२. प्राप्त वा उपयोग गर्नु पर्ने घर जग्गाको विवरण:
१३. प्राप्त वा उपयोग गर्नु पर्ने घर वा जग्गाको सम्बन्धमा उल्लेख गर्नु पर्ने अन्य विषय:-
  - (क) प्रस्तावित परियोजना क्षेत्रभित्र अरु कसैले कुनै प्रकारको आयोजना सञ्चालन गरेको छ/छैन ।
  - (ख) परियोजनाबाट उपलब्ध गराइने सेवा, सो क्षेत्रमा लाभान्वित हुने जनसमूह, परिवार तथा जनसंख्याको विवरण:-
  - (ग) प्राप्त वा उपयोग गरिनु पर्ने घर वा जग्गामा आश्रित कृषि, श्रमिक र उनीहरूको परिवारको विवरण ।
१४. दरखास्त साथ संलग्न गर्नु पर्ने कागजात:-
  - (क) निजी स्तरबाट त्यस्तो परियोजना सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारबाट कुनै नीति स्वीकृत भएको भए त्यस्तो नीति सम्बन्धी कागजात,

- (ख) परियोजना स्थलको नक्सा (परियोजना क्षेत्रभित्रका गाउँ, शहर बस्ती बाटोघाटो खोलानाला वन, ऐतिहासिक तथा पर्यटकस्थल लगायत परियोजनाको मुख्य मुख्य संरचना देखिने नक्सा संलग्न गर्ने)
- (ग) परियोजना संचालन गर्दा प्रभावित हुने व्यक्ति, कृषि, श्रमिक तथा उनीहरूको परिवारको किसिम, संख्या र उनीहरूलाई पर्ने सामाजिक, आर्थिक असरको विश्लेषणत्मक अध्ययन प्रतिवेदन,
- (घ) परियोजना सञ्चालन गर्दा प्रभावित व्यक्ति, कृषि श्रमिक तथा उनीहरूको परिवारलाई उपलब्ध गराउने क्षतिपूर्ति सम्बन्धी कार्य प्रणाली तथा तत्सम्बन्धी कार्यविधि
- (ङ) परियोजना सञ्चालन गर्दा प्रभावित व्यक्ति, कृषि, श्रमिक तथा उनीहरूको परिवारको पुनर्वासको लागि सञ्चालन गरिने कार्यक्रमको विस्तृत विवरण तथा तत्सम्बन्धी प्रतिवेदन ।
- माथि लेखिएको व्यहोरा ठीक साँचो छ, भुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहुंला बुभाउंला ।

दरखास्त दिनेको :-

सही :-

नाम :-

पद:

संस्थाको नाम:

ठेगाना :-

सम्पर्क नम्बर :

मिति :